

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ביטול רשות מחצר לחצר ובחורבה

(ס"ו ב') (1) אמר שמואל: אין ביטול רשות מחצר לחצר (להתיר טלטול לבני חצר זו גם בחצר אחרת), ואין ביטול רשות בחורבה (שטח שאחורי הבית, המשותף לשני בתים⁴).

(2) ורבי יוחנן אמר: יש ביטול רשות מחצר לחצר, ויש ביטול רשות בחורבה.

שיטות הראשונים

ביטול רשות מחצר לחצר, ובחורבה: פסקו רבינו חננאל, רי"ף, רמב"ם, רא"ש ועוד, כרבי יוחנן, שיש ביטול רשות מחצר לחצר, ויש ביטול רשות בחורבה. וכן פסק השו"ע².

ביטול מבית לבית: דעת רש"י דיש ביטול רשות מבית לבית (ופתח ביניהם, בלא חצר). ולזה הסכים הרא"ש. וביאר, שבכי האי גוונא, אפילו המבטל מותר להוציא מביתו לבית חברו³; אמנם כתב הרא"ש שאינו יכול להוציא מבית חברו לביתו (שאז נחשב שחוזר ומחזיק ברשות שביטל). ור"י חלק על הוראת רש"י, דאם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי⁴. וכן דעת רבינו תם, דמבית לבית לכולי עלמא אסור לבטל רשות⁵. והשו"ע⁶ פסק כרש"י ורא"ש. והרמ"א בשם יש אומרים כתב כרבינו תם ור"י.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שפא)

ב. יש בטול רשות מחצר לחצר, לא שגא שתי חצרות, ופתח ביניהן, וערבה כל אחת לעצמה, ולא ערבו יחד, יכולה כל אחת לבטל רשותה לחברתה להיותה מתרת להשתמש בה, ולא היא, לא שגא שתי חצרות זו לפניו מזו ולא ערבו אלא החיצונה לבדה שפנימית אוסרת על החיצונה, יכולה לבטל לה רשותה שלא תשתמש ולא תעבר עליה אלא בשעה שצריכה לצאת ותהיה החיצונה מתרת, או אם ערבו יחד ונתנו ערוגון בחיצונה, ושכח אחד מהפנימית ולא

¹ שלא תיקנו חכמים ביטול אלא בחצר ששכיח בה דירורים, שהקלו בה חכמים משום שעיקר תשמישם שם, ולהיות להם הרווחה לצורך תשמישי שבת ריטב"א. וכ"כ סברא זו רש"י (סוד"ה אין ביטול רשות בחורבה).

² או"ח שפא, ב. ג. ורבינו חננאל מביא בשם יש מי שאומר שפסק כשמואל, עיי"ש. מקורות - רמב"ם (הל' עירובין ב, ה). רא"ש (ס"ו ט).

³ אע"ג דהמבטל רשות חצרו אסור להוציא מן הבית לחצר, היינו לפי שיש לו חלק בחצר, וכשהוא מוציא מביתו לחצר נראה כחוזר ומחזיק ברשותו. אבל היכא שמוציא מביתו לבית חברו, אין זה כמחזיק ברשותו ולא נסתלק הביטול בכך. וראה להלן, בהערה הבאה.

⁴ וכתב הרא"ש (ס"ו ד) שגם לדעה זו **אם יש חדרים בבית, יכול לבטל הבית בלא חדר**. ועתה יהא אסור להוציא מן החדר לבית כמו מן הבית לחצר, ולא שייך ביטול תורת עירוב, שהרי ישתכר בעירוב יותר מביטול.

⁵ והיה מדקדק כן מדפליגי שמואל ורבי יוחנן בביטול רשות מחצר לחצר, ובביטול רשות בחורבה, משמע דמבית לבית אסור לכולי עלמא, מדלא איירי בה.

⁶ או"ח שפא, ד (וביאור דברי הרמ"א, כחולק על השו"ע, על פי ביאור הגר"א, ס"ק ז. ועיין משנ"ב, ס"ק כד, וביה"ל ד"ה ואז). מקורות - תוספות (ס"ד א', ד"ה אם כן, שם הובא מעשה שבא לפני רש"י, בחופה אחת ששכחו ולא עירבו, והתיר רש"י על ידי שביטלו רשותם לאחד). רא"ש (ס"ו ד). וכן הורה מהר"ם מרוטנבורג (הו"ד בהגהות מיימוניות, עירובין ב, ה). כרש"י. וראה: רוקח (ס"ו קנז). אור זרוע (ח"ב ס"י קסח). מרדכי (רמז תקיא). ריטב"א (ד"ה אם כן). כלבו (ס"ו לג, ד"ה היו שלושה). סמ"ג (עשין, עשה דרבנן א). אמנם ראה סידור רבינו שלמה (רבינו שלמה בן ר' שמשון מגרמייזא, שהיה חבר של רבותיו של רש"י, הלכות שבת אות כא).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזהש"ת
כו תשרי תשפ"א
מסכת: עירובין | פרק: ו | דף: ס"ו

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

- ערב, יכול לבטל רשותו, דהינו שיבטל רשותו לכל אחד מבני הפנימית וגם לכל אחד מבני החיצונה, ויהיה הוא לבדו אסור וכלם מתרים.
- ג. יש בטול רשות בחרבה, שאם היו שני בתים וחרבה ביניהם שהיא של שניהם ושכחו ולא ערבו, יכול אחד לבטל רשותו לחברו ולהיותו מתר בו.
- ד. יש בטול רשות מבית לבית, שאם היו שני בתים ופתח ביניהם ולא ערבו, אחד מבטל רשות לחברו. ואפלו המבטל מתר להוציא מביתו לבית חברו, אבל אינו יכול להוציא מבית חברו לביתו, שאז היה חוזר ומחזיק ברשות שבטל. וכן אם יש לו חדר פתוח לביתו ובטל רשות ביתו, אסור להוציא מהחדר לביתו.
- הגה: ויש אומרים דאין לבטל מבית לבית, אלא אם כן ישאיר לעצמו חדר אחד שלא בטל ואז מתר להכניס אפלו מבית חברו לביתו. טוב להחמיר לכתחלה (בית יוסף בשם רבנו ירוחם ורבנו תם והגהות ממוני פ"ב מהלכות עירובין).